

1.6 Ekologické poľnohospodárstvo a trh s biopotravinami v Európe a na Slovensku

Prínos sektora ekologického poľnohospodárstva vo väčšine členských štátov narastá. Rast dopytu spotrebiteľov po biopotravinách je obzvlášť výrazný v posledných rokoch. Rozvoj ekologickej výroby by mal byť naďalej podporovaný, a to najmä zavádzaním používania nových techník a látok vhodnejších na ekologickú výrobu. Geneticky modifikované organizmy (GMO) a produkty vyrobené z GMO alebo pomocou GMO nie sú zlučiteľné s koncepciou ekologickej výroby a vnímaním ekologických produktov spotrebiteľom. Z tohto dôvodu sa GMO nesmú používať v ekologickom poľnohospodárstve alebo pri spracovávaní ekologických produktov. Ekologické poľnohospodárstvo by sa malo v prvom rade spoliehať na obnoviteľné zdroje v rámci miestne organizovaných poľnohospodárskych systémov. V snahe minimalizovať využívanie neobnoviteľných zdrojov by sa mali odpady a vedľajšie produkty rastlinného a živočíšneho pôvodu recyklovať pre vrátenie živín do pôdy. Základnými prvkami systému manažmentu ekologickej rastlinnej výroby sú manažment pôdnej úrodnosti, výber druhov a odrôd, viacročná rotácia plodín, recyklácia organickej hmoty a kultivačné techniky. Doplnkové hnojivá, pôdne pomocné látky a prípravky na ochranu rastlín by sa mali používať iba vtedy, ak sú zlučiteľné s cieľmi a so zásadami ekologickej výroby (Nariadenie Rady (ES) č. 834, 2007).

1.6.1 Vysvetlenie základných pojmov

Podľa nariadenia Rady (ES) č. 834/2007 z 28. júna 2007 o ekologickej výrobe a označovaní ekologických produktov, ktorým sa ruší nariadenie (EHS) č. 2092/91, „**ekologická výroba**“ predstavuje komplexný systém manažmentu poľnohospodárskych fariem a výroby potravín, ktorý je kombináciou najlepších environmentálnych postupov, vysokej úrovne biodiverzity, ochrany prírodných zdrojov, uplatňovania prísnych noriem v oblasti pohody zvierat a výroby, v súlade s preferenciou určitých spotrebiteľov pre produkty vyrábané pomocou prírodných látok a procesov.

Ekologická výroba plní dvojité rolu. Na jednej strane zabezpečuje konkrétny trh reagujúci na dopyt spotrebiteľa po ekologických produktoch. Na strane druhej dodáva verejnosti tovary prispievajúce k ochrane životného prostredia, pohode zvierat, ako aj k rozvoju vidieka. Ekologická výroba je takisto využívanie výrobných metód v súlade s pravidlami spomenutého nariadenia vo všetkých etapách výroby, prípravy a distribúcie.

Medzinárodná nadácia pre ekologické poľnohospodárstvo (International Foundation for Organic Agriculture (IFOAM)) definuje ekologickú poľnohospodársku výrobu ako produkčný systém, ktorý zachováva zdravie pôdy, ekosystémov a ľudí. Tento systém sa spolieha na ekologické výrobné procesy, biodiverzitu a cykly prispôbované miestnym podmienkam. Ekologická poľnohospodárska výroba je spojením tradícií, inovácií a vedeckých poznatkov, ktoré prospievajú životnému prostrediu a podporujú kvalitu života ľudí (IFOAM,2015)

Tato definícia bola vytvorená v roku 2005 na základe štyroch princípov ekologickej poľnohospodárskej výroby, ktoré sú piliermi jej neustáleho zdokonaľovania sa, vývoja a rastu. Ekologická poľnohospodárska výroba podľa (IFOAM, 2016a) je založená na týchto princípoch:

1. **Princíp zdravia** – spočíva v udržiavaní a zlepšovaní zdravia pôdy, rastlín, zvierat a ľudí.
2. **Princíp ekológie** – týka sa výroby založenej výhradne na ekologických procesoch, recyklácii a nastoľovaní ekologickej rovnováhy v prírode.
3. **Princíp spravodlivosti** – vychádza zo vzťahov, ktoré zaisťujú spravodlivosť so zreteľom na spoločné životné prostredie a životné príležitosti.
4. **Princíp starostlivosti** – kladie dôraz na riadenie poľnohospodárstva preventívnym a zodpovedným spôsobom zabezpečujúcim ochranu zdravia a blaho súčasných a budúcich generácií či životného prostredia.

Na rozdiel od ekologickej poľnohospodárskej výroby, ktorej aplikácia v poľnohospodárstve neustále rastie, je neekologická poľnohospodárska výroba (do roku 2008 existovala pod pojmom „konvenčná poľnohospodárska výroba“) vo svete stále používanějšía napriek tomu, že si táto výroba vyžaduje stále viac umelých hnojív a pesticídov.

Zväz ekologického poľnohospodárstva na Slovensku uvádza na svojej webovej stránke definície ďalších dvoch pojmov – „bioproduktov“ aj „biopotravín“. Pod pojmom „**bioprodukty**“ definuje rastlinné a živočíšne výrobky vyrobené systémom ekologickej poľnohospodárskej výroby. Tieto výrobky spĺňajú všetky predpisy zákona o ekologickom poľnohospodárstve a výnosu MPRV SR, podrobujú sa pravidelnej kontrole na každom stupni. Bioproduktom je napr. dopestované obilie, zelenina, doplnkové potraviny, krmivá, ďalej vychované zvieratá ako kurčatá, ovce atď., ale aj vajcia ekologických sliepok. „**Biopotraviny**“ sú vyrobené výhradne z bioproduktov pri použití len zákonom povolených zložiek, prídavných látok a materiálov. Obsahujú však najmenej 95 percent zložiek potravín pochádzajúcich z bioproduktov s osvedčením o ekologickom pôvode. Ekologické produkty a biopotraviny musia vyhovovať všetkým všeobecne platným hygienickým a potravinárskym normám pre bežné potraviny a navyše,

musia dodržiavať pravidlá pre ekologické poľnohospodárstvo (Zväz ekologického poľnohospodárstva EKOTREND Slovensko, 2016).

Cena biopotravín je vyššia ako cena potravín pochádzajúcich z neekologickej poľnohospodárskej výroby pre to, že ekologickí farmári majú menšiu úrodu a využívajú väčší podiel ľudskej práce. Takisto viac ako 50 percent všetkých biopotravín je do členských krajín EÚ dovážaných z tretích krajín a vo vyššej cene výrobkov sú premietnuté dané náklady na dopravu (Hrudková, 2015).